

EESTI SAARTE KOGU

✉ Tallinna 19, 93811 Kuressaare, Saaremaa ①

ESK üldkogu 5.12.2022 protokoll

Toimumiskoht: Tallinna Rootsi-Mihkli koguduse Olavisaal

Aeg: 5.detsember 2022, algus kl 12

Koosoleku juhataja: Jüri Lember

Protokollija: Jana Stahl

Osalejad: Protokollis lisa 1: osalejate nimekiri

Päevakord

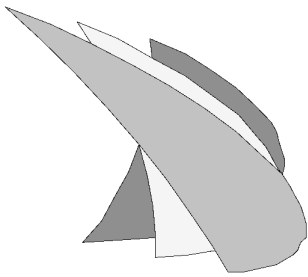
1. ESK 30.juubelil teeb tagasivaate eelmistele kümnenditele Mark Soosaar.
2. Tervitab keskkonnaminister Madis Kallas.
3. Saarte esindajate ülevaated saarte rõõmudest ja muredest.
4. ESK juubeliaasta konverentsi planeerimine ja Eesti Saarte Instituudi asutamismõtted.

1. Aastal 2003 Riigikogu võttis vastu Püsiasiustusega Väikesaarte Seaduse (edaspidi PVS) ESK initsiatiivil. Tulevikuvaates soovib Mark, et taasasutataks Saarte Instituut (edaspidi SI). Mark sooviks, et aprillis koostöös Teaduste Akadeemiaga saaks juubeliaasta konverentsi näol järje ja avataks arutelu SI taasasutamiseks. Teadusasutust on vaja selleks, et pilootprojekti raames koguda statistikat saarte toimetehhanismide kohta, nt saartel toimuks valimised, kus kandideerivad ainult üksikkandidaadid, et tagasisidet koguda kogukonna valikute kohta. Hiljem saaks uuringutulemusi kasutada riiklikul tasandil, nt Riigikogu valimiste korraldamisel.

2. Oluline on saarte murede ja rõõmude jõudmine valitsuse tasemele. Kõigepealt tuleks paika panna saarte seaduste puhul eesmärk ja seejärel saab arutada sinna jõudmise samme. On mitmeid väljakutseid, mis ühendavad suuri saari ja väikesaari. Minister väidab (ministri sõnakasutus), et ta ei tea väikesaarte elanikke, kes ei sooviks enda loodust hoida. Vilsandi puhul on probleeme kaitsekorralduskavaga, sest ei arvestata kohalike elanike ettepanekutega. On keeruline, kui ei kaasata piisavalt kohalikke elanikke. Tehakse ühiselt toredaid asju saartel ja kõik ei ole ainult probleemne.

Indrek Tafenau: Meil saarel on kaitsekorralduskava tõttu keeruline metsapuidu varumine.

Mark Soosaar: alustatakse seaduste väljatöötamist varest otsast. Ametnik alustab ülesandest lähtuvalt visandite koostamist kaasamata elanikke ja hiljem on keerulisem protsessi jätkata, sest kogukondi pole algusest peale protsessi kaasatud.

EESTI SAARTE KOGU

✉ Tallinna 19, 93811 Kuressaare, Saaremaa ①

3. Kihnu/ E.Vohu: Meil on probleem, et vald eesostuõigust ei saa kasutada, kuid näha on, et ostja soovib äri eesmärgil kasutada maad. Vald sooviks näha seda maad elamumaana.

Ettepanek regionaalministrile, et Kihnu ja Manija liidetaks üheks vallaks, sest kuuluvus Pärnu alla tekitab Manija elanikele probleeme. Sarnane elulaad ja kogukondade ühine asustuslugu annaks võimaluse oluliselt lihtsamalt inimeste eluolu korraldada.

Haldusvõimekus on kehv valla tasandil. Teadmiste vähesus ja puudu erinevatest spetsialistidest.

Pakri saared/ J. Stahl: Meil on ületalve saarel 5 püsielanikku. Asutamisel on jahiselts. Puhastame võsast Suur-Pakri Suurküla. Puurkaevude tegemine Väike-Pakril takerdus sobiva transpordi puudumise tõttu. Pakri Ühing on teinud koostöös kohalikega ära suure töö kabeli kablete taastamiseks.

Vilsandi/ I.Tafenau: Saaremaa jahiselts toimetab saarel ja tekivad probleemid. Meil endil on jahiseltsi loomisel probleeme kohalikelt nõusoleku saamisega. Kaitsekorralduskava probleemi juba mainisin. Muus osas on hästi. Meretuulepark ei meeldi eriti mitte kellelegi.

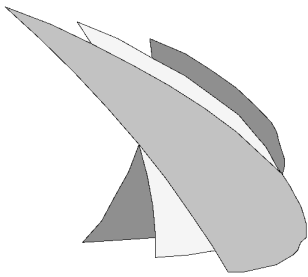
Vormsi/ A. Streng: Taristuga ei ole meil paremat seisu varem olnud kui on täna. Probleemne on sotsiaalvaldkond ja kogukonna elujõud tervikuna. Põhjused tulenevad suuresti poolikult läbiviidud maareformist: ligikaudu 90% olid Rootsis elavad maaomanikud ja neist ligi 4/5 said omandireformi käigus maad tagasi, kuid nad ei tulnud saarele tagasi. Ei tekkinud loodetud tugevat kogukonda ja maareformi järel hakkas ka senine püsiasiustus kiiresti hääbuma. Hetkel on kõik eeldused selleks, et tekib suvitussaar ja ohustatud on püsielanikkond, kes on jäänud vähemusse. Tasakaal on rikutud.

Osmussaar/ R. Koppel: Meie püsiasiustus on ületalve 2 inimest ja suvel on meid rohkem. Me ei soovi samuti suvitussaare teket. Saime KIK-st pargase koostöös Pakritega, kuid pargas on väga aeglane ja soovime kirjutada uue taotluse (summas 95 000), et poolik lahendus ei jääks poolikuks.

Osmussaar kukkus PVS kohaselt asustatud saarte hulgast välja, sest elanikke oli vähem kui viis. Hetkel ei ole see probleem lahendust leidnud. Vallavanem Riisalu käis saarel ja lubas probleemi lahendada. ESK on teinud PVS muutmiseks pöördumise regionaalministrile.

Kõinastu/ J. Lember: Sadam on puudu Kõinastul ja see on kõige suurem murekoht. Kui saarel elab 1 inimene, siis saar on ju asustatud. MTÜ teeb saarel projekte ja kõik muu on hästi.

Manija/ M. Soosaar: Aastal 2015 ei olnud ühendust saarega ja nii ei saa. Mingisugune regulaarsus peab olema üleveol. Tahan tänada ministrit, et Neugrundi kraatrit on kaitstud. Kihnu räumemadalikega seoses on oluline välja uurida tuulepargi mõju neile.

EESTI SAARTE KOGU

✉ Tallinna 19, 93811 Kuressaare, Saaremaa ①

Muhu/ M. Mereäär: Muhus on tehtud palju häid asju. Üks neist on reoveepuhasti laiendus. Murekoht on Väikese väina tammi avade puudumine. Väina veevahetus on väike ja kalade liikumine takistatud. On vaid üks läbivoolu koht, mille puhastamine parandas kalavarude olukorda. Sealt läbiujuvaid kalaparvi on isegi näha. Vaja oleks veel avasid tammi. Alvarite taastamine on hea kuid sellega kaasneb karjatamine ja nende alade tarastamine. Selle tõttu on täheldatud metsloomade liikumise häiritust, võibolla ka asurkonna vähenemist. Seda võiks keegi uurida. Muhu põhjarannikule ehitatakse päris palju ja meil on põhjaveega probleeme, sel aastal jäid paljud kaevud kuivaks. Meil avati väikeloomakliinik!

Naissaar/ P. Göransson: Sadam on korda saadud ja meil on tankla. Loodame, et elektriühendus saab lahendatud. Vald on rajanud vanasse tuletõrjedepoosse kultuurikeskuse, mille tegevus on ebaselge. Kabel on saanud välislaudise ja värvitud algselt kavandatud värvitoonis.

J. Stahl: lisan siia juurde T. Luhaääre (kes ei saa koosolekul osaleda) mõtted: valla üldplaneeringute ja eriplaneeringute koostamisel tuleb saare üldkoguga kooskõlastada. Seni on vallad seda PVS sätet ignoreerinud. Mureks oli transpordilaeva puudumine, mis oleks põhjasaarte kasutuses (nt Naissaarele kütusemahutiga auto transport). Elektri ja radarisüsteemi rajamisel ei arvestata kogukonna ettepanekutega ja siinkohal rikutakse jällegi PVS-s sätestatud.

Ruhnu K. Lauk: Meil on kõik hästi.

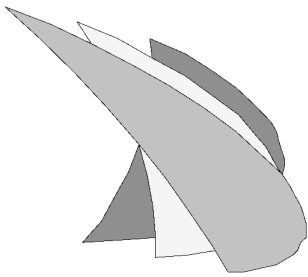
Saaremaa M. Kallas: Biosfääri kaitseala on hea mudel, mis annab võimaluse looduskaitse paremaks korraldamiseks.

4. M. Soosaar: Kaks tingimust võiks olla täidetud ürituse planeerimisel: valitsus on paigas ja enamusel on aega osaleda. Tallinna Ülikool, TalTech ja Teaduste Akadeemia tuleks kaasata SI taasasutamisel. Instituudi planeerimisel tuleb arvestada missuguseid teadusvaldkondi vajame kõige rohkem. Analüüsima peaks üldkogude toimimist/ mittetoimimist ja teise teemana saarte asustamine ja jätkusuutlikud kogukonnad. Loodushoid ja elurikkus.

Peaksime planeerima teaduskonverentsi teemad ja selleks peaks eestseisus ja juhatus kohtuma Tarmo Soomerega. Algselt oli ideeks Eesti Saarte Seadus mitte PVS ning selle peaaegu kümnendi jooksul ei jõutud üksmeelele, sest põhiseaduskomisjonis oli vähe saarte huvide eest seisjaid ning seetõttu ei jõutudki kõiki saari hõlmava seaduseni. Oluline on, et oleks tagatud uuringutega kogukondi sh keskkonda mõjutavate otsuste tark planeerimine.

J. Lember: oluline on paika panna kuupäev, et see sobiks kõige paremini. Esiatgu lepime kokku 20.aprilli konverentsi korraldamise päevana. Konverentsi algusaeg võiks olla pealelõunane aeg. Teemaks: Eesti Saarte tulevik. Alateema: keskkond. Instituut võib olla tulevikus jagatud mitme valdkonda vedava organisatsiooni vahel.

A.Varblane: kuidas on korraldatud halduskorraldus saartel. Näited tasuks otsida Soomest, Rootsist.

EESTI SAARTE KOGU

✉ Tallinna 19, 93811 Kuressaare, Saaremaa ①

M. Soosaar: pilootprojektina saartel võiks proovida nt Manijal poollooduslike koosluste elurikkuse säilimist uurida. Missugune oleks parim lahendus õrnade koosluste mõistlikuks hooldamiseks selliselt, et nende liigirikkus säiliks kõige paremini?
J. Lember: üle tuleks vaadata seadustest tulenevad piirangud, mis ei täida oma eesmärgi, mis neile on seatud. Iga saare erinevusi tuleks arvestada määruste koostamisel. Randluse teemaga seonduvalt tekib küsimusi rannapüügiõiguse andmisel, - antakse liiga lühikeseks ajaks, kuid võiks olla perepõhine ning antakse rohkem õigusi kalapüügi planeerimisel ning kohustusi täidetakse meelsasti, kui piirangud on seatud realistlikud. Kalapüügi ebamõistlik korraldamine seab ohtu randlase elustiili ja traditsioonid.
M. Mereäär jagab lühidalt Ahvenamaa reisimuljeid.

allkirjastatud digitaalselt

Jüri Lember
Koosoleku juhataja

allkirjastatud digitaalselt

Jana Stahl
Protokollija